

Helsingin vammaisneuvoston kokous (3/2023)

Aika: Tiistai 21.3.2023 klo 14.00–16.30.
Paikka: Kaupunginhallituksen kokoussali, kaupungintalo 3. krs. ja etäyhteydellä
Osoite: Pohjoisesplanadi 11–13, Helsinki.

Osallistuvat jäsenet:

Valtuustoryhmien edustajat:

Sirpa Puhakka puheenjohtaja (Vasemmisto) (etäyhteydellä)
Kristiina Karhos kokouksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja (Vihreät)
~~Jari Mönkkönen~~ (Kok.)
Mika Taberman (varajäsen) (SDP)
Marko Joensuu (PS) (etäyhteydellä)

Yhdistysten edustajat:

Taru Reinikainen Helsingin Kuuloyhdistys ry
Veera Florica-Rajala Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry
Markku Poikela Helsingin Invalidien Yhdistys ry
Sari Sepponen 2. varapj. Kehitysvammatuki 57 ry
Ari Österberg Helsingin ja Uudenmaan neuroyhdistys ry
Tuula Narvola (varajäsen) Pääkaupunkiseudun Hengitys ry
Mikko Remes Helsingin Reumayhdistys ry
Eveliina Lafghani (varajäsen, etäyhteydellä) Mielenterveysyh. HELMI ry
Marco Guarino Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö sr
Susanna Haapala Kynnys ry

Kaupungin toimialojen ja keskushallinnon pysyvät asiantuntijat:

Pasi Brandt Kasvatus ja koulutus
Pirjo Tujula Kaupunkiympäristö (etäyhteydellä)
Tiina Larva Kulttuuri ja vapaa-aika (etäyhteydellä)
Anu Purhonen Sosiaali- ja terveystoimi
~~Riikka Henriksson~~ Kaupunginkanslia

Muut kaupungin edustajat:

Titta Reunanen vuorovaikutuspäällikkö, kaupunginkanslia (etäyhteydellä)
Paula Salmi asiantuntija, kaupunginkanslia
Pirkko Excell erityissuunnittelija, Sotepe:n osallisuus ja vuorovaikutus

Vammaisneuvoston sihteeri:

Tiina Lappalainen asiantuntija, kaupunginkanslia/osallisuus ja neuvonta

Vierailijat: Pedagoginen asiantuntija Pasi Brandt, kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta.
(etäyhteydellä) HUS, Apuvälinekeskus Tietoteekin vastaava puheterapeutti Kirsi Harinen sekä HUS apuvälinekeskuksen johtaja Kaija Jokela.

1. Kokouksen avaaminen

Kokouksen puheenjohtaja Kristiina Karhos avasi kokouksen klo 14.00.

2. Osallistujien toteaminen

Osallistujat esittäytyvät.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin.

4. Muistion hyväksyminen

Edellisen kokouksen [muistio 2/2023](#) on lähetetty 1.3. vammaisneuvostolle ja liitetty vammaisneuvoston verkkosivuille. Muistio hyväksyttiin ja merkittiin tiedoksi.

5. Viittomakielinen varhaiskasvatus

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagoginen asiantuntija Pasi Brandt esitteli [viittomakielisen varhaiskasvatuksen](#) toteuttamissuunnitelmia. Uusi varhaiskasvatuslaki ohjaa entistä tarkemmin varhaiskasvatuksen järjestämistapoja ja myös sen tulkitsemispalveluja. Harkittu viittomakielisen varhaiskasvatuksen keskittämistä yhteen yksikköön, joka mahdollistaa osaamisen kartuttamisen ja lasten joustavan osallistumisen yksikön sisällä. Asiaa on valmisteltu tiiviissä vuorovaikutuksessa perheiden kanssa. Varhaiskasvatuksen johto tekee asiasta päätöksen.

Vammaisneuvosto piti hyvänä, että ratkaisua etsitään jo suunnitteluvaiheessa ennen remonttisuunnitelmia. Kannustettiin ottamaan huomioon ratkaisun vaihtoehtoiset kustannukset ottaen huomioon varhaiskasvatuksen resurssien vaikutukset lapsen osallisuuteen myöhemmin. Viittomakielisten lasten varhaiskasvatuksessa on vuosittain muutamia lapsia. Vammaisneuvosto kehotti myös kartoittamaan esiopetuksen tiloissa olevat induktiosilmukat.

6. Vammaisneuvoston lausuntojen hyväksyminen ja lähetekeskustelu

Vammaisneuvosto hyväksyi [lausunnon valtuutettu Hilikka Ahteen toivomusponnosta vammaisten lasten työssäkäyvien omaishoitajien viikonlevon järjestämisestä](#).

Toivomusponsi koski Mirita Saxbergin aloitetta sote-palvelujen palvelusetelien arvon tarkistamisesta. Lausunto oli pyydetty 31.5.2023 mennessä.

Vammaisneuvosto hyväksyi [lausunnon koskien Mari Holopaisen valtuustoaloitetta: Äänimerkit liikennevaloihin esteettömyyden parantamiseksi](#). Lausunto oli pyydetty 28.3. mennessä.

Vammaisneuvosto kävi lähetekeskustelun sosiaali- ja potilasasiamiesten vuoden 2022 raportista pyydetystä lausunnosta. Vammaisneuvoston lausuntoon pyydettiin lähettämään esityksiä ma 27.3. mennessä puheenjohtajalle ja sihteerille. Lausunto on pyydetty 10.5. mennessä. Työvaliokunta valmistelee lausunnon 25.4. kokoukseen, johon on pyydetty sosiaali- ja potilasasiamiehille tulleiden yhteydenottojen esittely.

7. Vammaisneuvoston lähetekeskustelu toimintakauden arvioinnista

Vammaisneuvosto keskusteli toimintakauden 2021–2023 arvioinnin pohjaksi vammaisneuvoston tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista ja evästysten kokoamisesta seuraavalle toimintakaudelle. Puheenjohtaja pyysi lähettämään arviointikysymyksiä pj:lle ja sihteerille, jonka perusteella työvaliokunta valmistelee vammaisneuvoston jäsenille toimikauden itsearviointiin sähköpostikyselyn. Kaupunginhallitukselle lähetettävä arviointikertomus hyväksytään viimeistään kesäkuun kokouksessa.

8. Tietoa sähköisten kommunikoinnin apuvälineen käytön tuesta

[Sähköiset kommunikoinnin apuvälineet, apuvälinearvioprosessi ja ohjauskäytänteitä](#) esittelivät (etäyhteydellä) HUS, Apuvälinekeskuksen Tietoteekistä vastaava puheterapeutti Kirsi Harinen sekä HUS apuvälinekeskuksen johtaja Kaija Jokela.

Esittelyssä todettiin, että sähköisten kommunikoinnin apuvälineiden käyttöön ottaminen vaatii resursseja ja päivittäistä sitoutumista vammaisen asiakkaan lähi-ihmisiltä ja ammatti-ihmisiltä eri toimintaympäristöissä (päivähoito, koulu ja aikuisten puolella asumisyksiköt ja päivätoiminnot). Kommunikointia ja vuorovaikutusta on mahdollista oppia ja ottaa käyttöön vain omassa arjessa harjoittelemalla. Olisi toivottavaa, että yksinkertaisia vaihtoehtoja kommunikointia ja puhetta tukevia peruskeinoja olisi kokeiltu jo ennen erikoissairaanhoidon hoitotakuun rajojen mukaan kommunikoinnin apuvälineen tarpeen arviointiin on kolmen kuukauden jono. Apuvälineen luovutusta voi joutua odottamaan kuusi kuukautta, mutta tilanteet voivat myös vaihdella.

Sähköisen kommunikoinnin apuvälineen luovutusohjauksen tekee puheterapeutti ja jatko-ohjauksia tekee AAC-ohjaaja, ohjaukset voidaan toteuttaa joskus myös etäyhteydellä. HUS:sta ohjauksia toteuttavat yksi aikuisten ja kaksi osa-aikaista lasten puheterapeuttia ja AAC-ohjaaja asiakkaan arjen lähiympäristössä. Toimintaterapeutti on mukana tarvittaessa arviokäynneillä oman substanssiosaamisensa osalta. Tietoteekki tekee apuvälineiden käytön ohjauksessa yhteistyötä kehitysvammaopin AAC-ohjaajien ja terveysasemien puheterapeuttien kanssa AAC=Alternative and Augmentative Communication (Puhetta tukevat tai korvaavat kommunikaatiomenetelmät). Lisäksi asiakas voi hakea kommunikointiohjausta myös vammaispalvelujen kautta, jota varten Tietoteekissa tehdään tarvittaessa/toivottaessa kommunikointiohjaussuositus. Esimerkiksi kehitysvammaopiklinikan kautta voi olla mahdollisuus päästä voimauttavan vuorovaikutuksen valmennukseen. Sähköisen kommunikoinnin apuvälineen päivitystarve arvioidaan huollon yhteydessä.

Vammaisneuvosto kiitti hyvästä esittelystä, kehittämisestä ja keskustelusta sekä esitti toiveen, että apuvälineiden käytön tukeen olisi käytössä enemmän resursseja. Helsingissä, kuten myös valtakunnallisesti puheterapeutteja ja kommunikoinnin ohjaajia tarvittaisiin nykyistä enemmän, että asiakkaat saisivat enemmän tukea ja rohkaisua käyttää arkea helpottavia digitalisoituvia apuvälineitä.

9. Toimialojen ajankohtaiset

Toimialojen asiantuntijat kertoivat ajankohtaiset terveiset toimialojen valmistelussa olevista ja päätöksentekoon tulevista asioista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala: Valmistelussa on 1.10. voimaan astuvan uuden vammaispalvelulain vaikutukset kasvatukseen ja koulutuksen palveluihin. On perustettu yhteinen ohjausryhmä kaskon ja sotepe-toimialoille, jossa valmistellaan autismin ja kehitysvammaisten lasten aamupäivä-, iltapäivä- ja lomatoiminnan hoidon järjestämistä. Laajemmassa ja edustuksellisemmassa ryhmässä on mukana kumppanikouluja ja mukana voi olla myös perheiden edustajia.

Kaupunkiympäristön toimiala: Mannerheimintien remontin alkaminen ja Esplanadin kesäkadun suunnittelu ovat ajankohtaisia asioita. Käynnissä on Kampin metroaseman ympäristön korjaukset ja huhtikuussa alkaa ääniopastuksen suunnitelman tekeminen yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan näkövammaisten kanssa. Selvitetään Esplanadin suunnitelman esittelyä vammaisneuvostolle, onko myös esteettömyystyöryhmän kokouksessa. [Kokouksen jälkeen tuli tieto, että suunnitelman esittely tulee vain 25.4. vammaisneuvoston kokoukseen.]

Kulttuuri- ja vapaa-ajantoimiala: Lautakunta palautti erityisuimakortin myöntämiskriteereiden määrittelyn uudelleen valmisteluun. Liikuntatoimi kutsuu pitkäaikaissairaus- ja vammaisyhdistysten edustajia to 13.4. klo 13.30–15.30 Fredriksbergissä kuulemistilaisuuteen. Lausuntopyyntö tulee vammaisneuvostolle toukokuun alussa. Vammaisneuvoston jonkun tulevan kokouksen asialistalle on tarkoitus ottaa Kuvan tilasuunnittelun prosessimallin osallistamisen esittely.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala: Vammaispalveluja työllistää uuden vammaispalvelulain toimeenpanon valmistelut. Valmistelussa luetaan tarkasti uutta lakia ja valiokuntien mietintöjä, käydään läpi nykyiset palvelut ja uudet palvelut sekä selvitetään, mitä palvelujen muutokset tarkoittavat tilastojen ja palveluluokituksen kannalta. On paljon valmistettavaa, jotka liittyvät palveluluokituksiin, tilastoihin, asiakasmaksujen tarkistukseen, uusien palvelujen järjestämiseen, Apotti-potilastietojärjestelmään, henkilöstön osaamisen varmistamiseen, koulutukseen ja ohjeistukseen sekä viestintään. Yleiset peruspalvelut ovat kaikille ensisijaisia, ja näitä täydentävät erityispalvelut. Tämä tulee viestiä selkeästi kaupunkilaisille ja muille toimialoille ja palveluihin. Uudessa lainsäädännössä vammaisuuden määritelmä muuttuu, joten tarvitaan henkilökuntaa ja osaamista tarpeiden arviointiin sekä päätöksentekoon.

10. Osallistumiset

Ei ollut.

11. Muut asiat

Lyhyet terveiset vammaisneuvoston teemaryhmien työskentelystä

- Esteettömyysteemaryhmä: seuraava kokoontuminen on 5.4. klo 16.30.
- Digi-saavutettavuusteemaryhmä: edellinen 2.3. palaverissa valmisteltiin sähköisten kommunikoinnin apuvälineiden käytön tuen esittelyä.
- Sote-palvelujen teemaryhmä: seuraava palaveri pe 14.4. klo 17. Jaos valmistelee ehdotusta OmaStadiin koskien allashissien/nostimien rahoitusta.

12. Tiedotusasiat

Mikko Remes muistutti, että Helsingin kaupungin järjestöavustusten aikataulu on aikaistunut ja hakuaika on huhtikuussa.

Sirpa Puhakka kertoi, että vammaispalvelujen tuotantotapa-analyysin vammaisneuvoston työpajasta ja kyselystä on valmistunut koonti, joka toimitetaan vammaisneuvoston jäsenille (liite).

13. Seuraava kokous

Vammaisneuvoston seuraava kokous on ti 25.4.2023. Kokouksessa mm. julkiseen liikenteeseen liittyvä teema. Kysytään HSL:n edustajalta esitys.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Kristiina Karhos kiitti osallistujia aktiivisesta keskustelusta ja päätti kokouksen klo 16.27.

Kristiina Karhos
kokouksen puheenjohtaja

Tiina Lappalainen
sihteeri, asiantuntija

Liitteet:

- Vammaisneuvoston lausunto valtuutettu Hilikka Ahteen toivomusponnosta [koskien työssäkäyvän omaishoitajan viikkolepoa](#) sekä lausunto Mirita Saxbergin aloitteesta sote-palvelujen palvelusetelien arvon tarkistamisesta
- Vammaisneuvoston lausunto Mari Holopaisen valtuustoaloitteesta: [Äänimerkit liikennevaloihin](#) esteettömyyden parantamiseksi.
- Vammaispalvelujen tuotantotapa-analyysin vammaisneuvoston työpajan ja kyselyn koonti.